



**El noi del pijama
de ratlles**

John Boyne

JOHN BOYNE

El noi del pijama de ratlles

Traducció de Jordi Cussà

Estudi preliminar, propostes de treball
i de comentaris de text a cura
de Gisela Herranz Prat

educaula**62**

Educaula62
Collecció Educació 62

Collecció dirigida per Carme Arenas

Títol original: *The Boy in the Striped Pyjamas*
© John Boyne, 2006
© de la traducció: Jordi Cussà Balaguer, 2007
© de l'estudi preliminar, les propostes de treball
i els comentaris de text: Gisela Herranz Prat, 2017
© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Educaula62

Disseny de la coberta: Laura Comellas
© de la imatge de la coberta: Thölon Kunst

Primera edició: maig del 2017

www.educaula62.cat
educacio@educaula62.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Impressió: Liberdúplex
DIPÒSIT LEGAL: B. 4.593-2017
ISBN: 978-84-15954-39-2

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor
qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions
establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

TAULA

ESTUDI PRELIMINAR

<i>Autor i obra</i>	13
<i>Estudi sobre</i> El noi del pijama de ratlles	14
1. Tema i argument	15
2. Punt de vista i estructura	17
3. Espai	19
4. Temps	21
5. Els personatges	23
6. Anàlisi	27
La innocència	27
L'autoritat i l'obediència	29

EL NOI DEL PIJAMA DE RATLLES

I. Bruno fa un descobriment	35
II. La casa nova	44
III. El Cas Desesperat	53
IV. El que van veure per la finestra	62
V. Fora dels Límits Autoritzats en Qualsevol Cas i sense Excepcions	71

VI. La criada massa ben pagada	85
VII. Com la Mare es va atribuir el mèrit d'una cosa que no havia fet	96
VIII. Per què l'àvia va marxar enfurismada	114
IX. Bruno recorda que abans li agradava explorar	122
X. El punt que es va convertir en una taca que es va convertir en un grumoll que es va convertir en un noi	130
XI. El Fúria	141
XII. Shmuel pensa una resposta per a la pregunta de Bruno	150
XIII. L'ampolla de vi	158
XIV. Bruno explica una mentida perfectament creïble	173
XV. Una cosa que Bruno no havia d'haver fet	183
XVI. La tallada de cabells	197
XVII. La Mare se surt amb la seva	206
XVIII. Imagina l'aventura final	212
XIX. El que va passar l'endemà	219
XX. L'últim capítol	231
<i>Agraïments</i>	233

PROPOSTES DE TREBALL
I MATERIAL COMPLEMENTARI

1. <i>Abans de la lectura</i>	237
2. <i>Durant la lectura</i>	241

3. <i>Després de la lectura</i>	247
4. <i>Propostes de reflexió i debat i activitats recomanades</i>	256
<i>Comentari de text</i>	261
<i>Bibliografia</i>	269
<i>Recursos digitals</i>	269

BRUNO FA UN DESCOBRIMENT

Una tarda, en tornar a casa de l'escola, Bruno es va sorprendre de trobar Maria, la criada de la família, que sempre mantenia el cap acotat i mai no aixecava els ulls de la catifa, dreta al mig del seu dormitori, traient-li totes les pertinences de l'armari i empaquetant-les en quatre grans caixes de fusta, fins i tot aquelles coses que tenia amagades al fons i que eren seves i de ningú més.

—Què fas? —va preguntar-li en un to tan educat com va poder, perquè si bé arribar a casa i trobar algú regirant-li les coses no el posava gens content, la Mare sempre li deia que havia de tractar Maria respectuosament en comptes d'imitar la manera de parlar-li del Pare—. Deixa estar les meves coses.

Maria va sacsejar el cap i va assenyalar l'escala darrere d'ell, on acabava d'aparèixer la Mare de Bruno. Era una dona alta de cabells rogencs i llargs, enfarcellats dins una mena de xarxa darrere el cap, i es retorçava les mans nerviosament com si hi hagués alguna cosa que no volia dir o que no volia haver de creure.

—Mare —va dir Bruno, acostant-s'hi ràpidament—. Què està passant? Per què em remena les coses, la Maria?

—Està fent l'equipatge —li va explicar la Mare.

—Fent l'equipatge? —va preguntar Bruno, repassant de pressa els esdeveniments dels darrers dies per reflexionar si havia estat especialment dolent o havia fet servir en veu alta aquelles paraules que tenia prohibit de fer servir i per això l'enviaven lluny de casa. Però no se li va ocórrer res. De fet, els últims dies s'havia comportat d'una manera molt educada amb tothom i no recordava haver provocat cap caos en absolut—. Per què? —va preguntar llavors—. Què he fet?

La Mare, en aquell moment, ja havia entrat al seu propi dormitori, però Lars, el majordom, també hi era, empaquetant les seves coses igualment. Ella va sospirar i va aixecar les mans enlaire amb gest de frustració abans de tornar ràpidament cap a l'escala seguida de Bruno, que no deixaria passar l'incident sense una explicació.

—Mare —va insistir—. Què passa? Canviem de casa?

—Vine a baix amb mi —va dir la Mare, precedint-lo cap al gran menjador on el Fúria havia vingut a sopar la setmana anterior—. Parlarem a baix.

Bruno va córrer cap avall i fins i tot va avançar la seva Mare, de manera que, quan ella va arribar al menjador, ja l'hi esperava. Va mirar-la sense dir res un moment i va dir-se que aquell matí no es devia haver pogut maquillar bé, ja que tenia els contorns dels ulls més vermells que de costum, com solia tenir-los ell després de provocar algun caos i d'acabar plorant.

—No t'has de preocupar per res, Bruno —va dir la

Mare, asseient-se a la cadira on s'havia assegut l'atractiva dona rossa que havia vingut a sopar amb el Fúria i l'havia saludat amb una mà quan el Pare havia tancat les portes—. De fet, tot plegat serà una gran aventura.

—El què? —va preguntar ell—. M'envieu lluny de casa?

—No, no pas tu sol —va dir ella, com si estigués a punt de somriure però s'hi repensés—. Marxem tots. El teu Pare i jo, Gretel i tu. Tots quatre.

Bruno ho va considerar i va arrufar les celles. No l'amoïnava especialment que enviessin Gretel lluny de casa, perquè es tractava d'un Cas Desesperat i només li portava problemes. Però li semblava una mica injust que haguessin d'anar tots amb ella.

—Però, a on? —va preguntar—. A on anem exactament? Per què no ens podem quedar aquí?

—Per la feina del teu Pare —va explicar-li la Mare—. Ja saps com n'és d'important, oi?

—Sí, és clar —va dir Bruno, assentint amb el cap, perquè sempre hi havia tantes visites a casa, homes amb uniformes fantàstics, dones amb màquines d'escriure a les quals no podia acostar les seves mans fastigoses, i sempre es mostraven molt educats amb el Pare i comentaven entre si que era un home en qui fixar-se i que el Fúria tenia grans projectes pensats per a ell.

—Bé, a vegades, quan algú és molt important —va prosseguir la Mare—, l'home que li paga el sou li demana d'anar a un altre lloc perquè s'hi ha de portar a terme una feina molt especial.

—Quina mena de feina? —va preguntar Bruno,

perquè, si havia de ser honest amb si mateix, com sempre procurava, no estava del tot segur de quina feina feia el Pare.

A l'escola, un dia havien parlat dels pares respectius i Karl havia dit que el seu treballava en una botiga de queviures, cosa que Bruno sabia que era veritat perquè s'encarregava de la botiga de queviures del centre.

I Daniel havia dit que el seu pare era mestre, cosa que Bruno sabia que era veritat perquè donava classes als nois més grans, dels quals sempre valia més mantenir-se allunyat.

I Martin havia dit que el seu pare era xef de cuina, cosa que Bruno sabia que era veritat perquè a vegades venia a l'escola a buscar Martin i sempre duia una bata blanca curta i un davantal de quadres, com si acabés de sortir de la cuina.

Però quan van preguntar a Bruno què feia el seu pare, Bruno va obrir la boca per respondre, però, just llavors, es va adonar que ni ell mateix no ho sabia. L'únic que va poder dir va ser que el seu Pare era un home en qui fixar-se i que el Fúria tenia grans projectes en ment per a ell. Ah, i també que tenia un uniforme fantàstic.

—Es tracta d'una feina molt important —va dir la Mare, dubtant un moment—. Una feina que requereix un home molt especial. Ho pots entendre, tu, oi que sí?

—I tots els altres també hem de marxar? —va preguntar Bruno.

—Naturalment que sí —va replicar la Mare—. No deus pas voler que el Pare vagi a la nova feina tot sol i s'enyori, oi que no?

—Suposo que no —va dir Bruno.

—El Pare ens trobaria a faltar molt si no l'acompanyéssim —va afegir ella.

—Qui trobaria a faltar més? —va preguntar-li Bruno—. Jo o la Gretel?

—Us trobaria a faltar a tots dos igual —va respondre la Mare, ja que era una partidària convençuda de no jugar a les preferències, cosa que Bruno respectava, especialment perquè sabia que ell era en realitat el preferit de la Mare.

—I amb la nostra casa què passarà? —va preguntar Bruno—. Qui se'n cuidarà mentre som fora?

La Mare va sospirar i va mirar al voltant de l'estança com si potser no l'hagués de veure mai més. Era una casa preciosa i sabia que l'enyoraria de mala manera. Tenia cinc plantes en total, incloent-hi el pis semisoterrani, on la Cuinera preparava tots els àpats i Maria i Lars seien a taula discutint entre ells i dient-se coses que se suposava que Bruno no havia de dir, i si a més a més hi afegies la planta petita del capdamunt de la casa, on hi havia aquelles finestres inclinades des de les quals Bruno, posant-se de puntetes i agafant-se fort a la base, podia veure tot Berlín.

—De moment, l'hem de tancar —va dir la Mare—. Però un dia hi tornarem.

—I amb la Cuinera què passarà? —va inquirir Bruno—. I el Lars? I la Maria? No viuran aquí ells?

—Vénen amb nosaltres —li va explicar la Mare—. Però ja està bé de preguntes de moment. Potser hauries de pujar a dalt i ajudar la Maria a fer el teu equipatge.

Bruno es va aixecar del seient, però no va anar enlloc. Encara havia de formular unes quantes preguntes més abans de permetre que el tema quedés resolt.

—I és molt lluny d'aquí? —va preguntar—. La nova feina, vull dir. És a més d'un quilòmetre d'aquí?

—Oh, vaja —va exclamar la Mare esclafint una rialla, tot i que va ser una rialla estranya perquè no semblava pas contenta quan ho va dir i perquè va mirar cap a una altra banda, com si no volgués que Bruno li veiés l'expressió—. Sí, Bruno —va dir—. És a més d'un quilòmetre d'aquí. Força més lluny, de fet.

Bruno va fer uns ulls com unes taronges i va dibuixar una «O» amb els llavis. Sentia que els braços se li estiraven als costats, com li solia passar quan el sorprenia alguna cosa.

—No deus pas voler dir que marxem de Berlín? —va preguntar-li, espirant per agafar aire mentre pronunciava aquestes paraules.

—Em temo que sí —va dir la Mare, assentint amb el cap tristament—. La feina del teu Pare és...

—I l'escola què? —va exclamar Bruno, interrompent-la, cosa que sabia que en principi no havia de fer, però tenia la impressió que en aquesta ocasió se li perdonaria—. I què passarà amb el Karl, el Daniel i el Martin? Com sabran on sóc quan vulguem fer coses junts?

—De moment hauràs d'acomiar-te dels teus amics —va respondre la Mare—. Però estic segura que d'aquí a un temps els tornaràs a veure. I no interrompis la Mare quan parla, sisplau —va afegir, ja que per més que aquestes novetats fossin inesperades i desagradables, definitivament no hi havia cap motiu

perquè Bruno trenqués les normes d'educació que li havien ensenyat.

—Acomiadar-me'n? —va inquirir, mirant-la fixament amb expressió de sorpresa—. Dir-los adéu? —va repetir, escopint les paraules com si tingués la boca plena de galetes esbocinades en trossets petits—. Dir adéu al Karl i al Daniel i al Martin? —va prosseguir, alçant la veu perillosament fins que va fer quasi un crit, prohibits a dins de casa—. Són els meus tres millors amics de per vida!

—Ah, ja en faràs més, d'amics —va dir la Mare, movent la mà amb gest lleuger, com si fer els tres millors amics de per vida fos una tasca senzilla per a un noi.

—Però teníem plans —va protestar Bruno.

—Plans? —va preguntar la mare, aixecant una cella—. Quina mena de plans?

—Bé, això seria xerrar de massa —va dir Bruno, que no podia revelar la naturalesa concreta dels projectes, però que incloïen provocar un caos descomunal, especialment d'aquí a unes setmanes, quan s'acabava l'escola i començaven les vacances d'estiu i no haurien de passar-se totes les hores fent plans i prou, sinó que podrien portar-los a la pràctica d'una manera efectiva.

—Doncs em sap greu, Bruno —va dir la Mare—. Però els vostres projectes hauran d'esperar. No tenim pas elecció en aquest cas.

—Però, mare!

—Bruno, ja n'hi ha prou —va exclamar ella llavors, aixecant-se per demostrar que parlava seriosament quan li deia que ja n'hi havia prou—. Escolta'm,

encara no fa una setmana que et queixaves de com havien canviat les coses aquí darrerament.

—Bé, no m'agrada que ara haguem d'apagar tots els llums de nit —va admetre Bruno.

—Ho ha de fer tothom —va dir la Mare—. És per la nostra pròpia seguretat. I qui sap, potser no serem tan a prop del perill si ens traslladem. Ara t'he de demanar que pugis a dalt i ajudis la Maria a fer l'equipatge. No tenim tant temps per preparar-ho tot com jo hauria volgut, gràcies a determinades persones.

Bruno va assentir i va marxar amb posat trist, conscient que «determinades persones» era un terme dels adults per referir-se al Pare, que ell no tenia permís per fer servir.

Va pujar al pis de dalt a poc a poc, agafant-se a la barana amb una mà, mentre es preguntava si la casa nova del domicili nou on hi havia la feina nova tindria una barana tan suau com aquesta per baixar-hi relliscant. I és que la barana d'aquesta casa s'allargava des del pis de dalt de tot (ben bé al davant de la petita estança des de la qual, posant-se de puntetes i agafant-se fort a la base, podia veure tot Berlín) fins a la planta baixa, davant de les dues enormes portes de roure. I a Bruno res no li agradava tant com enfilarse a la barana al pis del capdamunt i baixar relliscant per tota la casa mentre xiulava com una exhalació.

Des del pis de dalt de tot i cap a la planta següent, on hi havia el dormitori de la Mare i el Pare i el bany gran, i on ell no tenia permís per anar en cap cas.

I avall cap a la planta següent, on hi havia el seu dormitori i també el de Gretel, i el bany més petit, el

qual se suposava que havia de fer servir més sovint del que en realitat ho feia.

I avall fins a la planta baixa, on acabava sortint volant de la barana i havia d'aterrar sobre els dos peus junts si no volia perdre cinc punts i haver de començar altra vegada des del principi.

La barana era el millor element de la casa (la barana i que l'Àvi i l'Àvia visquessin tan a prop) i això el va portar a preguntar-se si ells també es traslladarien cap a la feina nova, i va suposar que sí, ja que difícilment els podien deixar enrere. Ningú no necessitava gaire Gretel, perquè era un Cas Desesperat (tot seria més fàcil si es quedés a cuidar la casa), però l'Àvi i l'Àvia? Bé, aquest era un assumpte completament diferent.

Bruno va pujar les escales i es va dirigir a la seva habitació a poc a poc, però abans d'entrar-hi va mirar enrere cap a la planta baixa i va veure la Mare entrant al despatx del Pare, que era davant per davant del menjador —i Fora dels Límits Autoritzats En Qualsevol Cas i Sense Excepcions— i va sentir que parlava amb el Pare amb veu forta fins que el Pare va parlar encara més fort del que ella podia parlar, i això va marcar un recés en la conversa, i llavors es va tancar la porta del despatx i Bruno ja no podia sentir res, i per tant es va dir que seria bona idea tornar al dormitori i rellevar Maria per fer l'equipatge, ja que en cas contrari potser ella li trauria totes les pertinences de l'armari sense cap cura ni consideració, fins i tot aquelles coses que hi havia amagat al fons i que eren seves i de ningú més.